

The Times Guide to the Peoples of Europe, o.r.v. F. Fernández-Armesto, London, Times Books, 1994, 416 p., reg.

Het beeld dat in het buitenland bestaat van Vlaanderen en de Vlaamse beweging wordt vooral gevormd door journalisten die doorgaans enkel Franstalige bronnen (kunnen) raadplegen. Het is dan ook niet onbelangrijk na te gaan hoe hiermee omgegaan wordt in een ambitieuze Engelstalige publicatie die mikt op een wereldwijd publiek van ondermeer journalisten, studenten, zakenlui en politici.

Het opzet van het boek sluit enigszins aan bij *L'Europe et ses populations* (The Hague, 1978), maar is kwantitatief én kwalitatief van een wat minder gehalte.

In de inleiding noemen de samenstellers het onderwerp van hun boek de Europese "*historic communities*" ('historische gemeenschappen') – in de titel was er sprake van "*peoples*" (volkeren). 'Historische gemeenschappen' worden vaag gedefinieerd als entiteiten gekarakteriseerd door een eigen identiteitsgevoel. Het werk wil opsommen wat die entiteiten onderscheidt van hun burens, hoe ze zichzelf 'identificeren' en hoe ze inpassen in Europa's politiek-geografische plaatje. Migranten (althans de relatief recente) worden niet geïncludeerd. Volgens de samenstellers komen de 'historische gemeenschappen' nu opnieuw op het voorplan in het Europa van de (voorheen) grote rijken en (nu) staten: ze vormen bouwstenen in het zowel unifiërende als verdelende proces dat het continent nu doormaakt.

In de inleiding wordt eveneens getracht het begrip Europa te definiëren. Het kan niet op basis van ras, geografie of cultureel (taal, religie, waarden) als begrip omschreven worden en – ondanks het 500 jaar geleden ontstane netwerk van handelsrelaties – ook niet op een economische basis. De enig mogelijke kern van een Europese identiteit is volgens de auteurs de gemeenschappelijke historische ervaring, van de Indo-Europese invallen, de Grieks-Romeinse beschaving en de christianisering, over de Renaissance, de Verlichting en de Romantiek tot de industrialisering en de democratisering. De 'historische gemeenschappen' werden door de samenstellers ondergebracht in grote, geopolitieke ruimten: dit concept is perfect verdedigbaar, de uiteindelijke keuze en verantwoording is het al veel minder. Hoewel in de inleiding gesteld wordt dat "*the principle of classification adopted in this guide is geographic*" (p. 8), spelen bij de classificatie culturele factoren een doorslaggevende rol. Hoe anders kan immers verklaard worden dat bijvoorbeeld Welsen en Ieren in heel andere regio's ondergebracht worden dan Schotten en Engelsen? Of dat Noord-Europa, waar de volkeren toch wel een zeer sterk geopolitieke verbondenheid met elkaar voelen, uit elkaar getrokken wordt? Wat de Vlamingen betreft, die worden samen met de Walen, Luxemburgers, Duitsers, Rijnlanders en Franken, Fransen en Bourgondiërs behandeld in de regio "*Continental Northwest*"; al deze 'historische gemeenschappen' worden door de samenstellers dus duidelijk beschouwd als sterker verbonden met de Vlamingen dan de Nederlanders, die een plaatsje in de groep "*Maritime North*" vonden. Het

stukje over de “*Flemish*”, naar we mogen aannemen van de hand van de aan het *University College London* verbonden neerlandicus Theo Hermans, is, de zeer beperkte ruimte in acht genomen (p. 109-111), uitstekend (wat overigens kon verwacht worden van de auteur van de standaardbrochure *Dutch: The language of twenty million Dutch and Flemish people*, Brussel, 1981). Eerst wordt Vlaanderen politiek-geografisch gesitueerd, waarna een korte geschiedenis vanaf de middeleeuwen volgt. Niet correct is hierbij dat (de huidige provincie) Henegouwen deel uitmaakte van het middeleeuwse hertogdom Brabant; ook komt wat we nu Limburg noemen nergens in het verhaal voor. In het onderdeel over de communautaire strijd lijkt het ook wat overdreven te stellen dat tijdens de 19de eeuw de meerderheid van de bevolking in Vlaanderen “*Dutch*” sprak. Na het historisch overzichtje wordt (nog maar eens, maar helaas zelden overbodig) het onderscheid *Dutch-Flemish* zeer helder uitgelegd. Aan ‘de Vlaming’ worden op het einde van de bijdrage diverse epitheta toegekend – ‘inventief’, ‘volhardend’, ‘toekomstgericht’, ‘open voor andere culturen’ –. Indien zo’n veralgemening al verantwoord zou zijn, blijft de vraag of die flatterende etiketten ‘correct’ zijn. Samengevat devalueert de soms zeer uiteenlopende kwaliteit van de diverse bijdragen de waarde en het nut van dit verzamelwerk.

LUC BOEVA

DE ROEST D’ALKEMADELAAN 12, B-2600 BERCHEM-ANTWERPEN